

БЕОГРАДСКЕ ОПШТИНСКЕ НОВИНЕ

ИЗЛАЗИ НЕДЕЉНО ЈЕДАН ПУТ

ЦЕНА ЗА СРБИЈУ:

на годину	6 дин.
на пола године	3 дин.
за стране земље на годину	9 дин.

Уторак 1. Јануара 1891.

Цена је огласима 6 дин. пара од врсте
Претплату ваља слаати унутрицом на општински
суд а све кореспонденције на уредника
РУКОПИСИ НЕ ВРАЋАЈУ СЕ
Неплаћена писма не примају се.

ГРАЂАНСТВУ

ВАРОШИ БЕОГРАДА

Прописом за изборе општинских часника, одређено је да се сваке године имају бирати по 10 лица из свакога кварта за чланове и заменике чланова у кварталним бирачким одборима. Избор овакх лица врши збор општински по кварталовима.

Према овоме суд општине вароши Београда позива грађане београдске да

СЕДМОГ ЈАНУАРА 1891 ГОД.

дођу на

ОПШТИНСКИ ЗБОР

и да изврше избор за сваки квартал по 8 лица за чланове и по 2 за заменике чланова кварталних бирачких одбора.

Право гласања на општинском збору имају сви пунолетни чланови општине, који плаћају 15 динара годишње непосредне поресе, а који нису под старатељством, или који по прописима чл. 16. и 17. овог закона право гласања немају или су га изгубили. У задрузи имају право гласања на збору сви задругари, ма сви скупа неплаћали 15д ин. непосредне порезе, ако нису чланом 16 и 17. изузети. Тако исто имају право гласања и она лица, која су ослобођена од плаћања порезе по чл. 61. тачке в. и г. закона о непосредноме порезу, што су постала неспособна за рад, или су инвалиди, или они, који примају милостињу из државне касе.

Немају право гласа на општинском збору:

1., они, који су осуђени због злочинства, докле своја права не поврате, или који су лишени грађанске части за време пресудом одређено, као и они који су осуђени због преступа, који безчасте и јавни морал вређају, док не прође година дана од дана издржане казне;

2., који се налазе под судским ислеђењем за дела под 1 наведеним;

3., који су пали под стедиште за време док стедиште траје;

4., који ма колико дугују у име порезе осим текућег полгођа.

Официри и војници сталног кадра не учествују по 16-ом члану закона у саветовању општинског збора.

Збор овај почеће у 8 часова изјутра а бирачи могу долазити на изборно место до 6 часова у вече тачно, у које ће време престати пуштање бирача на биралиште.

Састав бирачких одбора за овај збор и места на којима ће се гласати, обзнаниће се засебно.

Објављујући ово грађанима вароши Београда општински, суд позива их да на збор дођу и изврше оно што закон налаже. — Бирачки спискови гласача који имају право гласа, изложени су у благајном одељењу гди их сваки грађанин може разгледати и уверити се, је ли у азбучном списку.

Од стране Суда општине вар. Београда 28. Декем. 1890. АБр. 2538.

ТАРИФА

ПО КОЈОЈ ЋЕ СЕ НАПЛАЋИВАТИ ТРОШАРИНА У ВАР. БЕОГРАДУ.

На вино и сирће у бурадма од 1 литра 0·10 дин.

На коњак, рум, ливере и сва друга слична пића а) у бурадма од 1 литра 0·80 б) у флашама од 1 литра 1. дин.

На фина вина, нарсала, малага, ципар, тогајско, виланско и т. д., а) у бурадма од 1 литра 0·50, б) у флашама од 1 л. 2 дин.

На ракију меку до 14° јачине од 100 литара 10 дин.

На љуту преко 14° јачине од 100 20 д.

На шпиритус без разлике јачине од сто литара 30 динара.

На пиво: а) у бурадма од 100 л 5 д. б) у флашама 1 флаша 0·10 дин.

Примедба: На пића у флашама мањим од 1 литра наплаћиваће се трошарина као на цело л.

На пиво са стране: а) у бурадма од 100 литара 15 дин., б) у флашама, 1 флаша 0·15 дин.

На соду и лимуну 1 сифон 0·02 дин.

На сваку есенцију без разлике од 1 литра 5 дин.

На кафу и цигуру без разлике квалитета од 1 кгр. 0·20 дин.

На чај: а) у пакетима од 1 кгр. 2 д., б) у сандуцима од 1 кгр. 0·80 дин.

На минералне воде: а) буковичку, врњачку, ломничку, приличку, брестовачку, рибарску, врањску и смрданбарску 1 флаша

0·05 дин., б) на остале минералне воде 1 флаша 0·15 дин,

На бели шећер без разлике каквоће и облика од 1 кгр. 0·10 дин.

На шећерлеме и друге са шећером израђене послатице: бомбоне, компот и слатко од воћа и т. д. од кгр. 1 дин.

На макароне, фиду, гершле, грис, штирак, арпакаш, тарану, бисквит, саго и остале вештачке производе од брашна и јечма од 1 кгр. 0·15 дин.

На лимуне, поморанце, нарове, суво грожђе, смокве, кестење, лешњице, бадеме, урме, анасон, ризене, ким, мак, каранфил од 1 кгр. 0·10 дин.

На зејтин без разлике квалитета, олај, фирнајз, и друго уље од 1 кгр. 0·10 дин.

На маслине, леблебије, фастоци, бибер, најквирц и рошчиће од 1 кгр. 0·10 дин.

На свеже воће, зелен, варива, без разлике и суве шљиве од 1 кгр. 0·01 дин.

На пиринац од 1 кгр. 0·10 дин.

На лубенице, диње, тикве и бундеве од 1 кола 1 дин.

На ајвар и авгутар без разлике од 1 кгр. 2 дин.

На рибу сољену, сушену и у саламури од 100 кгр. 20 дин.

На јестива од рибе, шкољака, пужева, печурака, корњача од меса, као кобасице, шваргле, саламе, пастрме, шунке, и све конзерве куване, печене или мариниране од 100 кгр. 50 дин.

На сваки сир без разлике сем крављет и овчег простог од 1 кгр. 0·50 дин.

На масло, павлаку, скоруп, мас сланину и разна сала за јело од 1 кгр. 0·30 д.

На грожђе, малагу и све боље јужно воће од 100 кгр. 50 дин.

На дрво за грађу без разлике дрвета и облика у природном стању, остругано или тесано, а). Не прерађено 1 куб. мет, 1 дин. б). Прерађено бруто од 100 кгр. 2 дин.

На камен прост, мермер, графит, порфир и т. д., а). Нетесан и нерезан, шљунак и песак од 1 куб. мет. 0·20 дин. б), Тесан, резан а неуглађен, за зидање и кадрмисање од 1 куб. мет. 0·40 дин. в). Углађен па и мало углађен бруто од 100 кгр. 0·50 дин. г). Плоче, циви, левци и грађевински украси без разлике бруто од 100 кгр. 1 дин.

Примедба: Камење воденично и за штампарску (литографску) потребу не плаћа таксу.

На гипс, цемент, хидраулични креч у трумену или праху бруто од 100 кр. 0.50

На прост обичан креч бруто од 100 кгр. 0.40 дин.

На угашен креч или малтер бруто 100 кгр. 0.20 дин.

На ћерпич од 1000 ком. 1 дин.

На цигле без разлике, цреп и ћарамиде од 1000 ком. 2 дин.

На дрво за гориво без разлике од 1 куб. мет. 0.30 дин.

На угаљ у опште осим лигната 1 тона 2 дин.

А на лигнит од 1 тона 1 дин.

На гас за осветлење (петролеум) и зејтин за машине бруто од 100 кгр. 2 дин.

На свеће стеаронске (мили аполо и т. д.) од 1 кгр. 0.10 дин.

На восак сваке врсте, стеарин, церезин, парафин 1 кгр. 0.20 дин.

На сапун мирисави 1 кгр. 1 дин.

На сапун за прање и лојане свеће од 1 кгр. 0.20 дин.

На готове хаљине и то: а), памучне и вунене од 1 кгр. 3 дин. б), свилене и полусвилене од 1 кгр. 6 дин.

На обућу готову од 1 кгр. 6 дин.

На јелене, срне, дивље свиње, и младунце од њих од 1 комада 4 дин.

На зечеве од 1 комада 0.20 дин.

На фазане, ћурке, ћуране, гуске, копуње и друпље од 1 комада 0.20 дин.

На пловке, кокоши и шљуке од 1 комада 0.10 дин.

На сву осталу овде непоменућу живину пернату од 1 комада 0.5 дин.

На свака натоварена кола другим овде непоменућим стварима сем варошких празних кола и фијакера 0.20 дин.

На све остале ствари, еспапе, артикле, који нису у овој тарифи споменути, кад се у варош увезу од вредности плаћају 1% дин.

ИЗВЕШТАЈ

комисије за осветлење вароши Београда.

(наставак)

Још је у почетку напоменуто, да светлост, којом хоћемо да претворимо ноћ у дан, треба да буде што је могуће сличнија дневној сунчаној светлости, и да оштрина виђења, као и распознавање боја појединих предмета никако не опадне. Да видимо у каквом односу стоје обе врсте осветлења са тога гледишта.

И у том су правцу чињена врло многа испитивања; њима су се бавили професори: Кон, Мајер, Снелен и Бушар и ево до каквих су резултата дошли. Ако су очи здраве онда оне у опште теже виде спрам гасне светлости него спрам дневне и то за $\frac{3}{10}$ до $\frac{8}{10}$. Кад се гасна светлост упореди са електричном, онда се спрам гасне светлости за $\frac{5}{10}$ до $\frac{10}{10}$ слабије види. А то значи да се два пут боље види спрам електричне светлости него спрам гасне.

Свака светлост, била дневна или вештачка, није проста; она је сложена из неколико других светлости које се зову боје. Па зато, кад хоћемо да заменимо дневну светлост вештачком, треба да видимо како стоје боје код вештачких светлости према дневној. Ево како стоје у белој електричној светлости: два дела црвене светлости и један део зелене, 0.18 плаветне и један део љубичасте. Код петролеумских лампи 3 дела црвене, зелене 0.16, плаве 0.10 дела. Код гасне светлости има 4 дела црвене 0.6 црвене, 0.2 плаветне и 0.10 дела љубичасте.

Кад упоредимо те три светлости онда излази да се електрична светлост по боји највише приближује дневној, јер је електрична светлост исто тако бела као и дневна, а у петролеумској светлости а нарочито у гасној светлости, преовлађује црвена.

*

Али најважнија ствар која нас треба да интересује у овом питању са хигијенског гледишта јесу хемијски процеси које налазимо код обе светлости.

Ви знате да светлост као и топлота, постаје једињењем кисеоника из ваздуха са угљеном оних материја које горе и светле. Том приликом развија се водена пара која није штетна за наша плућа и угљена киселина (CO_2 , угљен диоксид) који је за плућа прави отров. Јер у обичном

ваздуху има 4 на 10000, угљене киселине. Ако се она увећа на 7 на 10000 или на 1 на 1000 онда постаје опасна за живот. Угљену киселину производе не само пламенови који горе (свећа, лампа светлећи гас и т. д.) него и људи својим дисањем, јер и дисање није ништа друго до једна врста горења. Отуда долази, што многе особе налазе да је ваздух загушљив и добију главобољу кад дуже седе у локалима где има много света, где издишу угљену киселину и покваре ваздух. Кад један човек дише, онда он производи на сат 20 литара угљене киселине; за исто време, један гасни пламен произведе 80 литара угљене киселине а то значи 4 пута више него што произведе један човек. Кад неко ради у соби а светли му један обичан гасни пламен, онда се производи толико угљене киселине као кад би у соби било њих петорица. У том погледу стоји са свим другојачије са електричном светлошћу. Електрична светлост може да постане сагоревањем угљена на ваздуху, (ту долазе такозване »пламене лампе« и »електричне свеће«), или усајањем угљене или платинске жице у безваздушном простору (то су лампе »сијалице«). Прве се узимљу искључиво за осветлење улица и врло великих локала, а за обично кућевно осветлење служе сијалице. И ево како стоји гасно осветлење према електричном у том погледу.

Један гасни пламен од 10 свећа утроши 127 литара светл. гаса на сат и произведе 86 литара угљ. киселине, потрошивши на то још 180 кубни метара ваздуха.

Једна електрична пламена лампа од 100 гасних пламенова утроши 44 кубни метара ваздуха и произведе 22 литара угљене киселине. Дакле 100 пута јача светлост електрична утроши 4 пута мање ваздуха од гасне светлости.

Што се тиче лампа сијалица, о трошењу кисеоника и произвођењу угљене киселине не може бити ни говора, пошто је угљена или платинска жица херметички затворена у безваздушну стаклену куглицу, те у њој својим сијањем светли. Као што видите у хемиском погледу је велика разлика између те две врсте осветлења, Докле гасно осветлење троши кисеоник, т. ј. оно што нама треба за наш живот, докле електрична светлост светли без ваздуха. Јер сваки онај који поред гасне светлости што ради, треба да зна, да поред њега и непозван седи његов највећи непријатељ а то је сам гасни пламен, који му

ПОДЈИСТАК

МАНСАРДА

ПРИПОВЕТКА

ЖИЛА КЛАРТИЈА

(наставка — 9)

Он је могао да се сравни са лађом коју је свашла бура у сред океана. Олуја ју носи, море напада бесним валовима. Узалуд беше напрезање, истрајан рад и тешко маневрисање. Дуга борба на живот и смрт. Сада опет све свршено. Појавило се копно, и ево лађа слободна од сваке опасности, победоносно улази у залив, да прими поздраве топова и усклике сакупљеног света на обади. А да ли коме пада на ум, каква је то лађа, одакле ли путује, шта ли је пропатила, да ли се није догодило и какво разбојништво на њој, или се иначе одиграла каква драма у кабинама њезиним.

Да ли је мрзост и пакост становала у тим кабинама? Је ли ко водио бригу о њеној прошлости? Је ли ко питао, да ли је то гусарска

или путничка лађа, или једна од оних што тргују људским месом? Нико не пита за прошлост па се не гледа ни на заставу, што се на врх катарке лепрша блистајући се на сунчаним зрацима. Поглед се задржава само на једрима, која дају спољни крас лађи. Добродошла бродарице! Не знамо која си али и не питамо. Шта нам је стало до тога. Здравом само!

С Бернаром се случило као са овом лађом Олује су биле страшне; путовање веома мучно. У борби за борбом остављао је по парче срца свога, савести своје.

И душевна страна у човека уништава се мало по мало као и физична, често и брже него ова. Кажемо кад ко умре: душа му је оставила тело и не помишљајући да је она, парче по парче, одавна ишчезла за живота. Да ли је Бернарово лице показивало каквог трага очајне борбе, његових разочарења, његове кривице? Не! Као море, лице људско уме да прогута и сакрије тајну једну. Једна мала пега, остаје да покаже само вештом оку, да је једног дана, био бродолом.

Тако је Бернар мислио, а закључак свију његових расуђивања био је: »Свет припада смелима«.

Око подне крене кући. Пуно света беше се слегло по степенницама. Снага хтеде да га изда. И најбољи челик може кат-кад да ослабн!

— Отворили су врата старчеве мансарде — помисли он. — А да је оживио? Да је показао све?..

Неки га познадоше и завикаше:

— Господине Бернаре! — То је господин Бернар! —

Бернар пребледи.

— Господине Бернаре! — упита га неко — ви сте били старчев комшија?!

Бернар савлада своју узбуђеност и одговори:

— Да! Шта се је догодило?

— Господин Херман, умро је! рекоше.

— Умро?!!

— Умро! Ми смо се чудили што га нема већ од неколико дана. Разглависмо врата и нађосмо га мртва, укочена у сред собе, на патосу.

— Јутрос!? упита Бернар.

— Да! Смрт, како рече лекар, морала наићи још пре 12 сати.

— Луда! помисли Бернар. Захте му се да уђе у старчеву мансарду.

Комесар је баш тада састављао протокол, констатовоао смртни случај; писар писаше.

Соба је била пуна радозналих, љубопитних комшија. Примедбе па и праве подсмевке падаху и укрштаваху се.

(наставља се)

не само одузима испред уста кисеоник те њиме гори, него му још производи угљену киселину као и угљен моноксид, сумпорводоник и т. д. који га даве.

Штетно дејство продуката сагоревања код гасног осветљења није само у погледу здравља људи, него се опажа и на осталим предметима. Чађање свију ствари у собама као и тамњење металних предмета долази једино од сагоревања светлећег гаса и потпуно ће се избећи употребом електричног осветљења.

Па за то је, нарочито са хемијског гледишта, електрична светлост далеко измакла пред гасном те јој се с тога и мора дати првенство над гасном светлошћу.

*

Врло се често у публици говори о опасностима које би наступиле, кад би се усвојило електрично осветљење; често се чује како је неко тамо у Америци погинуо од електричне струје па би зато требало избећи електрицитет. Та је тачка врло важна и зато ћемо о њој нарочито да говоримо, и то у толико пре, што ако и у ком другом погледу а оно у погледу опасности по живот, светлећи гас најгоре стоји.

На првом месту да истакнемо опасности које долазе од већих или мањих експлозија светлећег гаса, које долазе кад се гасне славине или нехотице или навалице оставе отворене и ваздух се напуни светлећим гасом. Исто је тако опасно по живот удисање тако помешаног светлећег гаса са ваздухом, јер кад има само 2 до 3% гаса у ваздуху, он при дужем удисању изазива смрт. Несрећни случајеви од гасних експлозија и угушивање светлећим гасом тако су постали обична ствар, да се о њима у новинама и не говори.

Али се ваздух пуни светлећим гасом не само онда кад се славине ма којим било узроком оставе отворене, него и онда кад су славине добро затворене, јер се данас зна да нема славине, која би ма какав гас па дакле и светлећи гас могла потпуно затворити. С тога сва гасна друштва рачунају 10% губитка светлећег гаса кроз славине и остале зетворе на гасним цевима и сав се тај тако изгубљени гас рашири по земљи и ваздуху и трује све на што наиђе. С тога ће свака она кућа у којој се светлећи гас увече, ударати на гас и ничим се тај смрад не да из куће истерати. Увођењем светлећег гаса бићемо принуђени да живимо у атмосфери у којој ће редовни саставни део бити светлећи гас. Ко са до сад о томе није уверио нека само оде неке дана (кад лампе не горе) у наше позориште, па чим преко прага ступи, гасни задај опоменуће га, да није више на чистом ваздуху. Професор Лајет је на међународном хигијенском конгресу у Турину изнео веома јадну слику о штетоом утицању гасног осветљења на здравље и изразио жељу да електрична светлост у што краћем року замени свуда гасно осветљење.

Међу тим док се код гасног осветљења непрестано говори о експлозијама и загушивању светлећим гасом, дотле код електрицитета о томе не може бити ни говора.

Да видимо сад како стоји са пожарима, које обе те врсте осветљења могу да изазову, јер и електрицитет може исто тако да упали лако запаљива тела као и гас. У том погледу ми не можемо да упоређујемо паљевине у Европи, јер је у Европи електрицитет још врло мало употребљен. Права електрична земља може се назвати Америка, где се чак и злочинци убијају електричном струјом.

И ако се може узети да је електрицитет ако не више а оно исто толико распрострањен по Америци као и гас, ипак је године 1888. било 1783 пожара којима је узрок био светлећи гас а само 49 које је изазвала електрична варница. Ове цифре и сувише јасно говоре, да ли би или требало каквог коментара!

Електрицитетом се могу десити и смртни случајеви али се то тако ретко дешава према осталим смртним узроцима да о томе не треба ни говорити. Статистика ухваћена опет у Америци, где је електрицитет највише распрострањен то ће нам најбоље показати. На један смртни случај од електрицитета долази 9 случајева од загушивања светлећим гасом, 34 од тровања, 44 од паљевина, 78 од прелома костију, а безброј случајева од даљења, експлозија парних казана, од судара железничких возова и т. д.

Др. Вернер Сименс, члан фирме Сименс и Халске у Берлину, велики предузимач како за гасно тако и за електрично осветљење, пише у „Centralblatt für Textil-Industrie“ ово: „Гасно осветљење и поред најбрижљивије израде још је у врло великом степену опасно и не водећи рачуна о опасностима које могу наступити, кад се славина случајно остави отворена или добро не затворена. На против солидно и како треба изведено електрично осветљење, готово са свим је безопасно“. А да би још боље изашла на видик опасност једне и друге врсте осветљења, питајмо се на којим је местима први пут заведена електрична светлост? Сви ћете одговорити: по позориштима, великим пристаништима и железничким станицама и т. д., дакле у опште на таквим местима где постоји јак саобраћај и велико гомилање света и где је највише стало да се јавна сигурност што већма обезбеди. Од како је гас запалило бечко позориште и Opera samique у Паризу власт је у свима оним местима, где води мало јачег рачуна о сигурности својих суграђана наредила да се гасно осветљење из свију позоришта избаци и да се у место њега заведе електрично.

Треба ли после овога још каквог доказа за опасност гасног осветљења?!

Противници електричног осветљења наводе врло често као главну ману електричног осветљења несигурност његову. Они веле нису ретки случајеви да по који пут цела варош остане у мраку поред електричног осветљења. оваки су се случајеви дешавали нарочито у почетку увођења електричног осветљења, док се органи, који њоме треба да рукују не избежају у својем послу, као што се то у осталом увек дошава са новим предузећима. Доцније пак кад руковање електричним справама постане обична ствар онда опасност гашења електричне светлости може да наступи као и код сваке друге врсте осветљења једино услед недовољне бриге оних, који се о осветљењу старају. Да и не спомињемо остале могућности поред којих се могу погасити и гасне лампе на пример кад се спроводне цеви рабију или кад се вода у гасометру смрзне и т. д. да вас потсетимо само на најскорији случај гашења гасних лампа у нашем позоришту, па да видите да се и поред гасног осветљења може остати у мраку. Али код електричног осветљења сва опасност и јесте у томе што се може варош да нађе у мраку и ништа више, и сваки ће од вас много пре пристати да се електричне лампе погасе него да цела једна улица експлодира услед светлећег гаса, као што је то био случај пре неколико година у Лондону, где се са мале већом пажњом надгледа гасно осветљење но што би то био случај код нас.

Као једна врло велика mana електричне светлости наводи се и треперење неко т. ј. наизменично мењање њене јачине. И та је mana постојала док су електричне пламене лампе биле у свом зачетку. Кад се струја која из динамо машина излази пропусти кроз акумулаторе и кад се употребе добро конституисане лампе, као што се данас праве, о треперењу електричне светлости не може бити говора.

Из свију упоређења гасне и електричне светлости са хигијенског гледишта можемо извести само један закључак: да има само једне врсте вештачког осветљења, које даје довољно јаку

светлост, као што то хигијена тражи; која не загрева јако онога коме светли, као што то хигијена од сваке светлости изискује; која има готово исту боју као и дневна светлост, ве дакле и исти хигијенски уплиз на човечији организам и околину њену; која својим постајањем не квари ваздух и не одузима му оне састојке који су човеку за живот најпотребнији -- а та је светлост електрична.

При решавању овога питања ваља да имамо на уму и индустријску страну његову, треба да решимо да ли ћемо за домаћу индустрију усвојити гас или електрицитет. Пошто ће електричне машине, које вођу праву електрицитет, дању бити без посла, то ће оне моћи, ако раде, давати електрицитет за поједине приватне индустријске радње врло јевтино, то ће наравно утицати на развиће приватне индустрије много јаче него гас. Јер се гасни мотори рентирају за приватна предузећа тек онда, ако су велики, иначе су за мању снагу тако скупи и издржавање њихово кошта тако много да ће се ретко ко решити, нарочито код нас, да њима замени ручни рад. Пошто су електрични мотори много простије конструкције од гасних, нису изложени квару, јевтино коштају а и издржавање њихово много мање стаје, и за то ће се они много лакше одомаћити код нас но гаснимотори.

Пошто са калдрисањем, водоводом и осветљењем Београда стоји у вези и подизање варошког трамваја, то се прављење електричног трамваја, као много лепшег, чистијег и сигурнијег, само собом препоручује. Електрицитет, који се дању не може трошити на осветљење, возиће београдски трамвај и кретаће радне моторе у приватним индустријским радњама.

Као што видимо и индустријски наги обзираи говоре да електрицитет претпоставимо светлићем гасу.

Све је то лепо, рећићете ви; лепа је то ствар имати довољно јаку светлост електричну да се поред ње не морају очи напрезати, није рђаво ни то што нам куће не ће заударати на гас и што се немамо бојати никаквих експлозија и загушивања од електрицитета, као што би то неизбежно наступило код гасног осветљења; најпосле није на одмет ни та околност што електрична светлост не квари ваздух нити му одузима оне његове састојке који су за живот најпотребнији, али . . . . шта ће то све да кошта? Јер и ако је електрична светлост у сваком погледу боља од гасне светлости и ако је употреба електрицитета у сваком погледу сигурнија од гасне, ипак треба пре него што се решимо да усвојимо једно или друго осветљење да знамо како обе те врсте осветљења стоје са економ. гледишта.

Да говоримо о коштању електричне и гасне светлости у опште, не води никаквом циљу; ја ћу да наведем неколико конкретних случајева и то таквих, у којима је већ било употребљено гасно осветљење, па је оно замењено електричним. Коштање једног и другог показује нам економску превагу једног осветљења над другим.

Навалице ћемо најпре цитирати мања предузећа, јер ви знате, што се год нека ствар предузимље у већем размеру у индустрији, у толико се она боља рентира. Цитираћу вам на првом месту осветљење трговачке радње „Louvre-a“ у Паризу, која спада у исти мах и међу прве радње која је гас заменила електрицитетом.

Један француски лист „Bulletin de la Compagnie international des Telephons“ доноси овај рачун за прошлогодишње осветљење париског „Magasin de Luvre-a“. У тој трговини, вели, горе: 4 Бержотова регулатора за пламену електричну светлост, 133 Јаблосковљеве свеће и 58 Едисонових сијалица. Јаблосковљеве свеће замењују 1249 пређашњих гасних пламенова или једна свећа долази у место 9.5 гасних пламенова (тач-

по 9:39); један Бержотов регулатор замењује 50 гасних пламенова а свака Едисонова сијалица долази у место једног гасног пламена. Свега је дакле било 1507 гасних пламенова, који су измењени са 195 електричних лампа већих и мањих. Свете електричне лампе троше сад за један сат 8 кубних метара ваздуха док је пређе гасно осветљење трошило 5060 кубних метара. У току прошле године гореле су Јаблосковљеве свеће свега 204.578,5 сати на што је утрошено 33.246 ком. свећа. Свака свећа кошта на сат 0,124 фр.; покретна снага и послуга за сат кошта 0,124 фр. 10 % годишње амортизације и интереса на уложени капитал износи на сат 0,145 свега 0,393 франака.

Бержотови регулатори горели су 2452 сата и издатак на угљен за један сат износи 0,221 фр. За покретну снагу и послугу 0,620 фран., за амортизацију 1,001, свега 1,842 фр.

Едисонове лампе гореле су 26205 сати. Кад се узме да једна лампа траје 800 сати, онда цена за један сат износи 0,0094 фр., издржање и послуга 0,0248 амортизација 0,0101 — свега 0,0533 франака.

Пре него што је уведено електрично осветљење плаћало је друштво 0,3 фр. за куб. метар гаса који је са осталим трошковима и амортизацијом коштао 0,324 фр. Један гасни пламен коштао је на сат 0,07092 фр. Упоређен трошак за оба та осветљења овај је:

1. Једна Јаблосковљева свећа (која замењује $9\frac{1}{2}$ гасних пламенова) кошта за сат 0,393 фр. 9 и по њених пламенова 0,674 фран.
2. Једна Едисонова сијалица кошта 0,0533 фран. а један гасни пламен 0,0709 фран.
3. Један Бержотов регулатор (који замењује 50 гасних пламенова) кошта 1,842 фр. а 50 пламенова 3,5460 фр.

Те вам цифре саме показују, за колико је концентрисана, па дакле не растурена употреба електричне светлости јевтинија над гасом.

Да видимо како стоје цене кад се гас замени електрицитетом на улици? Навешћемо вам коштање осветљења Лајпцишке улице у Берлину, која је пређе била осветљена гасом а сада електрицитетом.

Дужина Лајпцишке улице осветљена електричним диференцијалним Сименсовим лампама износила је 820 метара и осветљена је 25 лампа. Улица је широка 22 м. а фењери су били далеко по 75 мет. и издигнути 5,5 м. високо. Поздамска пијаца, на крају Лајпцишке улице, осветљена је с 11 таквих лампа; свега је дакле употребљено 36 лампа.

Као мотор узете су Отове машине које се ложе светлећим гасом. Електрицитет за све те лампе давале су биле на 250 метара далеко од најближе лампе.

Један пар угљенова у свакој лампи трајао је од прилике 9 сати а више није ни требало. Кад светлост сваке лампе прође кроз куглу којом је пламен поклопљен онда има јачину од 880 свећа (којих иде 4 у фунту). За ложење сваке гасне машине троши се на сат 11,5 куб. мет. светлећег гаса, дакле за све три 34,5 куб. мет. Израчунато је, да кад би се тај гас одма запалио, не претварајући га у електричност, онда би се добила светлост која би била слабија од оне електричне светлости, коју добијамо кад тај гас пртворимо у електрицитет (свршиће се)

ОПШТИНСКЕ ВЕСТИ

трошарини. Кома год је потребно да се што о трошаринским одредбама оба-

УРЕДНИШТВО И АДМИНИСТРАЦИЈА ЈЕ У ЗДАЊУ ОПШТИНСКОГА СУДА.

вести, може то учинити само у канцеларији главне трошаринске управе, која се налази на марвеном тргу у згради палилудске цркве.

Тамо се имају обратити и сви они који траже упутнице за управу царинарничку.

Збор. На збору грађана, који ће се држати 7. Јануара т. г. ради избора лица за бирачке кварталне одборе, имаће право гласа само они грађани који су платили данак за прошло подгође. Обраћамо пажњу грађана, који нису измирили данак, да на време то учине, како им се не би закрћивало право гласа.

Гласачка места. Гласање на збору општинском 7. ов. мес. вршиће се на овим местима:

а) за **кварт варошки** — у основној мушкој школи код саборне цркве (дубровачка улица).

б) за **кварт теразијски** — у теразијској муш. школи (улица 2 јаблана);

в) за **кварт дорћолски** — у основној мушкој школи (Душанова улица);

г) за **кварт савамалски** — у основној мушкој школи (савска улица преко пута кварта);

д) за **кварт палилудски** — у основ. мушкој школи (школска улица) и

ђ) за **кварт врачарски** — у основној мушкој школи (пријенољска улица, спрону војне болнице).

Конференција. У недељу по подне 30 пр. мес. држао је Одбор општински конференцију, у којој су учествовали и грађани ван Одбора, из свију редова: трговачких и занатлијских.

Већано је о трошаринској манипулацији и олакшицама за које се мисли да су по трговину и саобраћај потребне. Одбор општински саслушао је сва мишљења грађана, који су учествовали у дебати као представници појединих бранша.

Закључено је да се састави нарочита комисија у коју ће ући по 3 изасланика из свију еснафа на које се трошарина односи.

Та ће комисија приступити одмах својој студији, а њен елаборат доћи пред Одбор општински на решење.

Исправка. У прошлом броју „Београд. Општин. Новина“ штампана су привремена правила о наплаћивању трошарине у вар. Београду. У последњој алинеји члана XVI. штампано је, да се плаћа од кила 0,20 дин. што је погрешно и треба да стоји „од кола 0,20 дин.“

ИЗ СТРАНИХ ОПШТИНА.

Осветљење у Ајзенаху. Општински одбор у Ајзенаху закључио је уговор са електричним берлинским друштвом за осветљење вароши електрицитетом. Друштву је уступљено бесплатно земљиште за подизање електричних станица за

произвађање електрицитета, али на терет друштва нада постављање улица у првобитно стање, где би се калдрма морала прекопати. За 10 година општина не сме давати повластине коме другом друштву, а даје истоме првенствао право грађења електричног трамваја, ако би се случајно градио. Општина добија годишње на бруто приход 2 на сто а 10 на сто јевтиније цене за своје осветљење. Рок повластице 15 година, после кога времена општина може да прими у своју режију осветљење.

Разлика у трошку између гасног једног светилника и електричног износи само 1 и по фењиг (1 и четврт дин. паре), пошто гасни кошта 2,67 фенига а електрични 4 сен.

ЦАРИНСКИ ГЛАСНИК.

Са одобрењем Гресподина Министра Финанција упростила је београдска царинарница своје магацинско књиговодство у толико, што нашем трговачком свету неће више бити теретно да за експедицију пријављену робу чека докле се она по пријаму не uvede претходно у магацин. књигу, него ће таку робу моћи експедовати одмах чим буде примљена.

Ово се јавља нашем трговачком свету на знање.

Из канцеларије царинарнице београдске.

ВОДОВОДНЕ ЛИЦИТАЦИЈЕ

Управа водовода београдског овим објављује писмену лицитацију за грађење великог резервара за нов водовод београдски.

Резервар ће бити сав од бетона.

Писмене понуде подносиће се најдаље до 28 Јануара 1891. године, 5 сати у веч. у запечатеном писму адресоване, Председнику надзорне комисије за грађење водовода са назначењем на куверти:

„Понуда за резервоар“

Понуде које доцније стигну неће се узимати у обзир.

Цртежи и услови под којим се овај посао у сваке израду даје могу се добити од потписате управе, која је готова и друго објашњење дати.

Број 368. Од Управе водовода 7. децембра 1890. год. у Београду.

ЧИТАОЦИМА

Молимо најлепше све оне који наш лист држе а нису још положили што на име претплате дугују, да положје паре разносачима листа, који ће им признанице предати. Ко не буде то учинио до 5. Јан. идуће године томе ћемо морати да обуставимо шиљање листа.

Од нове године лист ће се слати само онима који се претплате.

Молимо и све општинске судове из унутрашњости да пошаљу суме које нису положене.

Претплату из унутрашњости најбоље је полагати код пошта.

Примаће по умерену цену трговачке и сваковрсне друге приватне огласе.

Власништво

„БЕОГРАД ОПШТ. НОВИНА“